

En rättvis omställning till ett klimatneutralt Finland

– färdplan mot målet om klimatneutralitet

3.2.2020

Klimatförändringen är det största hotet mot mänskligheten, och det krävs föregångare i arbetet med att bekämpa den. Statsminister Sanna Marins regering har förbundit sig att arbeta för att Finland ska vara klimatneutralt 2035 och uppvisa negativa koldioxidutsläpp kort därefter.

Det är möjligt att uppnå klimatmålet, och genom att genomföra klimatåtgärder kan vi förbättra medborgarnas välfärd, öka sysselsättningen och förbättra den ekonomiska livskraften. Att vara föregångare i klimatarbetet – och de innovationer det ger upphov till – erbjuder Finland nya arbetstillfällen, förbättrar ekonomin och exporten och ger oss bättre möjligheter att öka vårt ekologiska handavtryck. Finland behöver betydande investeringar för att kunna förbättra konkurrenskraften, möjliggöra exportintäkter från spetsteknologi och minska utsläppen.

Enligt Klimatpanelen finns det en betydande klyfta mellan Finlands åtgärder och mål. Av de behövliga utsläppsminskningarna på 35 Mt har vi avtalat om utsläppsminskningar som motsvarar ca 16 Mt, vilket innebär att det finns en klyfta på ca 19 Mt mellan mål och åtgärder, mellan beslut och genomförande. Denna beräkning beaktar både de åtgärder som det tidigare har fattats beslut om och de åtgärder som ingår i energi- och klimatstrategin och i den klimatpolitiska planen på medellång sikt. Enligt Klimatpanelens beräkning antas kolsänkan motsvara 21,4 Mt. Olika aktörer har också lagt fram olika alternativ för hur målet om klimatneutralitet ska nås.*

Företag, kommuner och vanliga medborgare genomför fortgående klimatåtgärder på eget initiativ. Den tekniska utvecklingen gör att koldioxidsnåla lösningar blir allt mer konkurrenskraftiga. Det är viktigt att stödja denna spontana utveckling bland företag, kommuner och medborgare.

För att målet om klimatneutralitet ska uppnås måste utsläppen och kolsänkorna vara lika stora 2035.

Regeringen har som mål att med sitt klimatarbete uppnå utsläppsminskningar på 17–24,6 Mt utöver de pågående utsläppsminskningarna på 16 Mt. Målet är att Finlands nettokolsänka ska öka. Beräkningen av och prognoserna för kolsänkor är dock förenade med vissa osäkerhetsfaktorer. Regeringen strävar efter att ytterligare minst 3 Mt koldioxid ska bindas inom markanvändningssektorn i förhållande till de nuvarande åtgärderna. Utvecklingen i

fråga om kolsänkorna kan påverkas genom de åtgärder i regeringsprogrammet som är avsedda att stärka kolsänkorna. Regeringen anser att det primära är att minska utsläppen.

För att överbrygga klyftan mellan beslut och genomförande har regeringen redan inlett flera olika åtgärdshelheter för att dels hitta nya åtgärder för att minska utsläppen, dels påskynda de befintliga åtgärderna. Åtgärdshelheterna färdigställs mellan ramförhandlingarna 2020 och sommaren 2021, och på basis av dem stakas det ut en bana som täcker de utsläppsminskningar som behövs för att målet om klimatneutralitet ska uppnås.

Ministerarbetsgruppen för klimat- och energipolitik samordnar och följer upp programarbetet. Planerna och lagreformerna förser regeringen med information inför halvtidsöversynen, då regeringen ska granska om helheten motsvarar målet om klimatneutralitet. Regeringen kommer vid behov att besluta om tilläggsåtgärder för att utsläppsminskningens banan ska motsvara målet.

Regeringen ska överlämna en proposition med förslag till ny klimatlag i början av 2021. Klimatlagens styrande effekt stärks. Till lagen fogas sådana utsläppsminskningmål för 2030 och 2040 som motsvarar utvecklingen mot klimatneutralitet. I lagen inkluderas också markanvändningssektorn, och det tas in ett mål om att stärka kolsänkorna.

** I arbets- och näringsministeriets PITKO-projekt har man på motsvarande sätt beräknat att behovet av utsläppsminskningar i scenariot för kontinuerlig tillväxt är ca 34Mt (både kolsänka och utsläpp 23 Mt) eller i sparscariot 43Mt (både kolsänka och utsläpp 12 Mt).*

Huvudpunkterna i regeringens klimatarbete

Beräkningarna av de utsläppsminskningar som eftersträvas före 2035 baserar sig på det beräkningssätt som tillämpas av Klimatpanelen och i de utredningar som ministerierna låtit göra. Beräkningarna preciseras under programarbetets gång.

Den totala översynen av energibeskattningen	
Tidsplan	Se bilagan <i>En total översyn av energibeskattningen med sikte på en klimatneutral cirkulär ekonomi</i>
Mål	En genomgripande översyn av energiskattesystemet, där man i fråga om elskatten för industrin övergår till det minimum EU tillåter.
Beräkning av de utsläppsminskningar som eftersträvas (minst)	3–4 Mt

De sektorspecifika planerna för klimatneutralitet	
Tidsplan	Merparten av planerna klara sommaren 2020
Mål	Vägen till klimatneutralitet inom centrala industrisektorer

Beräkning av de utsläppsminskningar som eftersträvas (minst)	6–8 Mt (elektrifiering av industrin och koldioxidsnål teknik)
--	---

Färdplanen för fossilfria transporter och skatte- och avgiftsreformen för hållbara transporter	
Tidsplan	Färdplanen klar hösten 2020, därefter beslut som fattas utifrån färdplanen. Lagförslag om beskattningen av anställningsförmåner när det gäller renodlade elbilar och andra bilar med låga utsläpp hösten 2020.
Mål	En modernisering av drivkrafterna i fordon och en stegvis omställning av bilparken mot nollutsläpp ska möjliggöras. Målet är en halvering av trafikutsläppen fram till 2030 och koldioxidfria transporter 2045.
Beräkning av de utsläppsminskningar som eftersträvas (minst)	2–2,6 Mt (halvering av trafikutsläppen fram till 2030) + ca 2 Mt (preliminär beräkning av ytterligare utsläppsminskningar 2035, om målet är koldioxidfria transporter 2045)

Den klimatpolitiska planen på medellång sikt	
Tidsplan	Klar i juni 2021
Mål	Utsläppsminskningarna inom ansvarsfördelningssektorn utreds och riktlinjer fastställs.
Beräkning av de utsläppsminskningar som eftersträvas (minst)	1–2 Mt (uppvärmning av bostäder enligt åtgärdsprogrammet för att frångå oljeuppvärmning) + 1–2 Mt (den övriga ansvarsfördelningssektorn), samt ovan nämnda utsläppsminskningar inom trafiken.

Den nationella energi- och klimatstrategin	
Tidsplan	Klar i juni 2021
Mål	Utsläppsminskningar inom utsläppshandelssektorn (industri och energi) och möjliggörande av ersättande utsläppsfri energiproduktion. Åtgärderna enligt strategin fastställs också i samband med färdplanerna för industrisektorerna och energiskattereformen.
Beräkning av de utsläppsminskningar som eftersträvas (minst)	2–4 Mt och de utsläppsminskningar som behövs för att målet om klimatneutralitet 2035 ska uppnås.

Klimatprogrammet för markanvändningssektorn	
Tidsplan	Klart i december 2021 (en del av åtgärderna från och med 2020)
Mål	Utsläppen inom markanvändningssektorn minskas och Finlands kolsänkor stärks på kort och lång sikt. Målet är att Finlands nettokolsänka ska öka.
Beräkning av de utsläppsminskningar som eftersträvas (minst)	3 Mt åtgärder som stärker nettokolsänkan.

Åtgärdshelheten för en rättvis omställning	
Tidsplan	Kontinuerligt arbete, avstämning sommaren 2021
Mål	De sociala, regionala och sysselsättningsmässiga effekterna av klimatarbetet följs upp under ledning av ministerarbetsgruppen för klimat- och energipolitik och det bereds en åtgärdshelhet för en rättvis omställning.

Omställningen till ett klimatneutralt samhälle ska ske på ett socialt och regionalt rättvist sätt. Det centrala är att samhällsstrukturerna formas om så att koldioxidsnåla lösningar känns lockande och lönsamma för företag och medborgare. Företagande, konkurrenskraft och tillvaratagande av möjligheter i hela landet är förutsättningar för en rättvis omställning.

För att säkerställa en rättvis omställning kommer regeringen att följa upp såväl sysselsättningseffekterna som de sociala och regionala effekterna av sitt programarbete. Strukturomvandlingen stöder sysselsättningen och en hållbar omställning för områden och branscher som är utmanande med tanke på livskraften. Regeringen ser till att kompenserande åtgärder genomförs med beaktande av effekterna på låginkomsttagare och att resurser anvisas för omställningsskydd i form av kontinuerligt lärande, arbetskraftsservice och lärande i arbetet. I finansieringen utnyttjas bland annat de möjligheter som EU-fonden Just Transition Fund tillhandahåller.

För att säkerställa en rättvis omställning och godtagbara klimatåtgärder tillsätter regeringen två arbetsgrupper:

- Ett rundabordsforum för klimatpolitik, som inleder sitt arbete i mars 2020. Forumet ska diskutera beredningen av regeringens åtgärder i brett samråd med andra experter och intressegrupper. Som medlemmar i presidiet ska även utnämnas företrädare för unga och näringslivet.
- En brett sammansatt arbetsgrupp för torvfrågor, som inleder sitt arbete i mars 2020. Arbetsgruppen ska utreda hur användningen av torv på ett kontrollerat sätt kan läggas om från förbränning till framställning av innovativa produkter med högre förädlingsgrad i samband med att användningen av torv som energikälla åtminstone halveras till 2030, och hur förändringen i användningen av torv sker på ett regionalt och socialt rättvist sätt.

EU:s klimatpolitik

Till stöd för Finlands åtgärder för att minska utsläppen behövs det på EU-nivå en ambitiös och långsiktig klimatpolitik, som regeringen starkt förbinder sig att främja genom sitt eget påverkansarbete. Finland stöder kommissionens arbete med den nya europeiska gröna

given (Green Deal) och dess mål att göra EU till ett rättvist och välmående samhälle. Finland utnyttjar aktivt kommissionens gröna giv.

För att EU:s långsiktiga mål om klimatneutralitet till 2050 ska kunna nås är det viktigt att också de kortsiktiga målen ses över. EU bör sträva efter att minska koldioxidutsläppen med 55 procent till 2030. Finland anser det vara viktigt att de nya utsläppsminskningarna i första hand genomförs inom utsläppshandelssektorn. Det är nödvändigt att reformera utsläppshandeln så att priset på kol stiger.

Regeringen satsar på föregripande inflytande över de lagstiftningsreformer som ingår i den europeiska gröna given. Syftet är att bättre än i nuläget utnyttja EU:s klimatfinansiering genom att förbättra samordningen mellan olika ministerier och aktörer som ansöker om finansiering. Det går att få stöd för en rättvis omställning via EU:s nya fond Just Transition Fund, som Finland strävar efter att utnyttja fullt ut.

Som ordförande för finansministrarnas klimatkoalition arbetar Finland aktivt för en verkningfull global klimatpolitik. Arbetet syftar till att globalt höja priset på koldioxidutsläpp och kraftigt styra offentlig och privat finansiering till stöd för förnybar energi, minskade utsläpp, beskogning, förebyggande av avskogning och anpassning till klimatförändringar. Framstegen rapporteras vid FN:s klimatkonferens i slutet av 2020.

- - -

För att överbrygga klyftan mellan klimatmålet och de redan beslutade åtgärderna drar regeringen dessutom upp riktlinjer för följande reformer på systemnivå:

1. En total översyn av energibeskattningen med sikte på en klimatneutral cirkulär ekonomi
2. Främjande av klimatinnovationer med hjälp av klimatfonden

Dessutom inleder regeringen omedelbart ett antal andra åtgärder som presenteras nedan.

- En utredning om att låta blandningsskyldigheten omfatta syntetiska bränslen genomförs.
- Ett biogasprogram genomförs utifrån arbetsgruppens förslag.
- Det utreds snarast vilka åtgärder som behövs för att undanröja hindren för investeringar i land- och havsbaserad vindkraft, inbegripet de begränsningar som radarsystemet ställer, och för att frigöra miljardinvesteringar.
- Behövliga lagändringar görs för att göra det möjligt för husbolag att använda solkraft för att producera hushållsel. Produktionen av solenergi och annan förnybar energi främjas i offentliga servicebyggnader och kommersiella fastigheter.
- Klimatpåverkan från Statens pensionsfonds placeringar kartläggs och fonden åläggs att före utgången av 2020 lägga fram en plan med åtgärder för att minska placeringarnas kolriskar.

- Låga koldioxidutsläpp och energieffektivitet betonas i utvecklingen, användningen och underhållet av statens byggnadsbestånd. Dessutom läggs fokus på att främja träbyggande.
- Träbyggande främjas i avtalen om markanvändning, boende och trafik (MBT-avtalen).
- Finlands Akademi och Business Finland kartlägger forskning och produktutveckling kring klimatförändringar, klimatneutralitet och biologisk mångfald. Utifrån detta identifieras de starka kompetenskluster och skuggområden som är av betydelse med tanke på klimatneutralitetsmålet, och fortsatta åtgärder vidtas.
- Både i statsrådets utbildningspolitiska redogörelse till riksdagen och i färdplanen för forskning, utveckling och innovation tas det in konkreta mål och åtgärder som gäller kontinuerligt lärande och vetenskapsfostran samt höjning av nivån på forskningen och kompetensen i anslutning till klimatförändringar. Även åtgärder med anknytning till forskning, utveckling och innovation tas in.
- En lag om beskogning bereds så att den träder i kraft den 1 januari 2021.
- Gödsling med aska införs som en åtgärd som tillfälligt stöds inom systemet för finansiering av hållbart skogsbruk (Kemera) i syfte att öka skogstillväxten.